

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

GÜZEL SANATLAR LİSESİ
ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ
(TÜRK SANAT MÜZİĞİ)
ÖĞRETİM PROGRAMI
11 ve 12. Sınıflar

Ankara, 2016

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI	4
ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER	5
ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI.....	6
ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR	8
ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	9
ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE VE SÜRELERİ.....	10
11. SINIF ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI.....	11
12. SINIF ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI	12

GİRİŞ

Güzel Sanatlar Liselerinde ut, kanun, bağlama, ney, tambur vb. çalgılar; Türk sanat müziği çalgıları kapsamında olup çalgı eğitimi bireysel olarak yapılmaktadır. Bir çalgıya bireysel hâkimiyet her ne kadar öğrenci adına önemli bir kazanım olsa da Türk müziğinin temelinde toplu icra yatmaktadır. Toplu icralarda uyum içerisinde çalışma, akortlardaki eşitlik, ritim senkronizasyonu ve aynı perdelere basma bilincinin öğrencilere aşılması; ülkemizde daha kaliteli müzik topluluklarının oluşmasına zemin hazırlanması açısından önemlidir.

TRT arşivindeki Türk sanat müziği repertuarında yirmi binin üzerinde eser bulunmaktadır. Resmî repertuar kaynaklarında bu kadar çok eserin bulunması, Türk müzik kültürünün köklü bir geçmişinin olduğunun önemli bir ispatıdır. Aynı zamanda bu repertuar sayısı, toplu çalgı çalma eğitimi alan öğrenciler için geniş bir kaynak zenginliği sunmaktadır.

Türk sanat müziğinde makam, tür, dönem, bestekâr gibi farklılıkların ders içeriğine yansıtılması ile öğrencilere Türk müzik kültürünün önemli unsurlarının öğretilmesi ve uygulanması esastır. Yapılan çalışmaların yıl sonu konseri gibi etkinliklerle müzik severlere sunulması, öğrenci ve öğretmen açısından önemlidir. Bu etkinlikler, uzun ve titiz çalışmaların sonucunda sunulan kaliteli bir ürün olma özelliği taşımaktadır.

Çalgı toplulukları dersini alan öğrenciler, 24 eşit olmayan aralıklı ses sisteminde (arel-ezgi ses sistemi) kullanılan değiştirici işaretleri ile yazılmış eserleri icra ederek geniş bir Türk sanat müziği repertuarı kazanacaktır. Ayrıca toplu çalmanın gerektirdiği disiplin ve saygıyı edinecektir. Bu dersle öğrencide Türk müziği korolarında yaygın bir şekilde uygulanan farklı akortlarda çalma mantığının geliştirilmesi ve öğrencinin donanımlı hale gelmesi amaçlanmaktadır.

ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ (TÜRK SANAT MÜZİĞİ) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI

Çalgı Toplulukları (Türk Sanat Müziği) Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Bu programla öğrencinin;

1. Arel-ezgi ses sistemine ait değiştirici işaretleri içeren sözlü ve sözsüz eserleri iyi derecede icra etmesi,
2. Toplu çalma bilinci kazanması,
3. Sahne performansıyla kendine güven kazanması,
4. Millî ve manevi değerlerimizi konu edinen eserleri repertuvarına eklemesi,
5. Türk sanat müziğinin çalgı icra tekniklerini kavraması ve uygulaması,
6. Bireysel icranın yanı sıra toplu icra tekniklerini kavraması ve uygulaması,
7. Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk bilincini geliştirmesi,
8. Türk sanat müziğinin temel tür ve biçim özellikleri hakkında bilgi sahibi olması,
9. Teknik ve müzikal gelişimini sağlamada sorumluluk bilinci kazanması amaçlanmaktadır.

ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ (TÜRK SANAT MÜZİĞİ) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER

Çalgı Toplulukları Dersi (Türk Sanat Müziği) Öğretim Programı'yla öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler aşağıda sunulmuştur:

1. Farklı yay çeşitleri ve tekniklerini uygulama
2. Çok seslilik uygulamaları yapma
3. Çalgısından nitelikli ses üretme
4. Eserleri Yorumlama
5. Müziksel algılama
6. Deşifre yapma
7. Toplu çalma
8. Sahne ve performans becerisi
9. Tonalite ve modalite (makam) tanıma
10. Sağ sol el koordinasyon becerisi
11. Temiz ses elde etme
12. Transpoze (aktarım) çalma
13. İş birliği
14. İletişim
15. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma
16. Analitik düşünme

ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ (TÜRK SANAT MÜZİĞİ) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Öğrenmeyi etkileyen en önemli faktör öğrencinin mevcut bilgi birikimidir. Bu ortaya çıkarılıp ona göre öğretim planlanmalıdır. Öğrenme anlamlı olmalıdır. Yeni öğrenilecek kavram, bilgi ve ilkeler daha önceki bilgilerle ilişkilendirilmelidir. Öğrencinin öğrendiği ilkeyi veya bilgiyi farklı durumlara ve problemlere uygulayabilmesine olanak sağlanmalıdır. Yeni konunun ana ilkeleri çeşitli örneklerle uygulatılarak öğrencinin birleştirme, kaynaştırma ve bağdaştırma yapması sağlanmalıdır. Anlatım yönteminin yanında derslerde soru cevap ve tartışma tekniklerinin kullanılması önemlidir. Öğretmen, öğrencinin bilgiyi anlamasını sağlamak için daha önce öğrendikleriyle yeni bilgilerini birleştirilmesine yardım etmelidir. Öğrenciler konunun temel yapısını (kavramları, ilkeleri) tümevarım yoluyla keşfederler. Bu amaçla öğretmen öğrencilere çok fazla örnek sunmalıdır. Öğrenci bu özel örneklerdeki benzerlik ve farklılıkları gözleyerek, inceleyerek genel yapıyı keşfetmelidir. Öğrencilerin temel yapıları keşfedebilmeleri için öğrenme sürecine aktif katılmaları gerekir. Öğrenciyi harekete geçiren en önemli güdü merak, başarılı olma ve birlikte çalışmadır. Bu bakımdan öğretmen öğrencinin anlama, keşfetme merakını giderme isteği yönlendirmeli ve teşvik etmelidir. Öğrenciler kendilerinin başarılı ve yeterli oldukları alanlara daha çok ilgi duyarlar. O nedenle sınıfta öğrencilerin başarıma güdüsü doyurulmalıdır. Öğretmen, öğrencinin kendi kendini denetleyebilecek ve dıştan etki olmadan içten gelen bir istekle öğrenmeyi pekiştirmesini sağlamalıdır. Öğrencilerin, bir problemi kendi başlarına çözmeleri, yeni bir bilgiyi kendi kendilerine bulmaları birer pekiştirme rolü oynar. Öğrenme - öğretme sürecinde öğrenme güçlük ve eksikliklerini tespit edici çalışmalar yapılmalı ve bunlar bir sonraki konuya geçmeden önce tamamlanmalıdır.

Sınıf ortamı, öğrencileri öğrenmeye motive etmek ve öğrencilerin konuya ilgisini çekmek için öğrenmeye uygun olarak düzenlenmelidir. Bu düzenlemenin nasıl olacağına öğretmen ve öğrenciler birlikte karar vermelidir. Öğrencilerin yeni öğrendikleri ile geçmiş yaşantılarında kazandıkları bilgileri bütünleştirmeleri ve bilgiyi anlamlandırmaları için anlamlandırma ve örgütlenme stratejilerinden yararlanılabilir. Bu amaçla proje çalışmaları, tasarımıyla öğrenme, öğretmekle öğrenme, işbirlikli öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılabilir. Eğitim ortamı, öğrencilerin öğrenme ortamıyla daha fazla etkileşimde bulunmalarına, dolayısıyla zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Böylece öğrenciler, daha önceki öğrendiklerini sınama, yanlışlarını düzeltme ve hatta önceki bilgilerinden vazgeçerek yerine yenilerini koyma fırsatı elde edeceklerdir. Öğretmen, öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun seçenekler sunmalı, yönergeler vermeli ve her öğrencinin kendi kararını kendisinin oluşturmasına yardımcı olmalıdır.

Programın uygulanmasında öğretmen tek bir öğrenme-öğretme stratejisi belirlemek zorunda değildir. Kazanımların içeriği ve öğrenciyi kazandırılması hedeflenen becerilere bağlı olarak farklı öğrenme-öğretme stratejileri (buluş yoluyla öğrenme, sunuş yoluyla öğrenme, araştırma yoluyla öğrenme, tam öğrenme, işbirlikli öğrenme, yapılandırmacı öğrenme), yöntem ve teknikleri dengeli ve amacına uygun şekilde birlikte kullanılabilir.

ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ (TÜRK SANAT MÜZİĞİ) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Müzik öğrenimi ve öğretimini geliştirmek, yıl boyunca öğrencinin gösterdiği müzik gelişimini kavramak için müzik öğreniminin değerlendirilmesi ve ölçme sonunda elde edilen verilerin analizi oldukça önemlidir. Değerlendirme; öğretim programında yer alan kazanımlarda belirtilen bilgi, beceri ve tutumlara öğrencilerin ne oranda ulaştıklarının tespit edilmesi ve tespit edilen eksik ya da yanlış öğrenmelerin giderilmesi için önlemler alınması açısından önemlidir. Çeşitli ve çok sayıda ölçme aracı kullanılarak sistematik olarak yapılan değerlendirme sonuçları, sadece not vermek için değil; öğrencilere performansları hakkında geri bildirim verme, öğrencileri gösterebilecekleri en üst performans seviyesine ulaştırmak için motive etme, öğretim etkinliklerinin ve öğretim programının etkililiğini belirleme amacıyla kullanılabilir.

Yapılan değerlendirme çalışmaları; öğretim programında belirtilen kazanım, hedef ve amaçlarla örtüşmelidir. Kullanılacak ölçme aracı ve değerlendirme yaklaşımı, ölçülmek istenen becerilere ve değerlendirme sonuçlarının hangi amaçla kullanılacağına bağlı olarak belirlenmelidir. Psikomotor ve duyuşsal alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde, dereceli puanlama anahtarı ya da derecelendirme ölçekleri şeklinde tasarlanmış gözlem formlarının yanı sıra öz ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Bu formlarda; sözlü eserler icra edilirken düşük gürlükte çalınıp koristlerin (hanende) seslerinin üzerine çıkılıp çıkılmadığına, ara sazlar çalınırken canlı bir ses tonunda çalınarak çalgı renklerinden örneklerin dengeli bir şekilde hissettirilip hissettirilmediğine, saz eserleri çalınırken çalgıların karakteristik sesleri ve eserlerdeki ustalık gerektiren nağmeleri doğru bir şekilde duyurup duyurmadığına ilişkin ölçütlere yer verilmelidir. Bilişsel ve psikomotor alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde ise bireysel ya da grup çalışması şeklinde tasarlanmış proje ve performans çalışmaları kullanılabilir.

Değerlendirme sonrasında performansları hakkında verilen yapıcı geri bildirimler; öğrencilerin neyin önemli olduğunu, neyin öğretilmeye çalışıldığını ve hangi alanda gelişmek için çaba sarf etmeleri gerektiğini kavramalarını sağlayacaktır.

ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ (TÜRK SANAT MÜZİĞİ) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

1. Program, öğrenciyi bireysel olarak merkeze alarak öğrencinin kabiliyeti doğrultusunda uygulanmalıdır. Ders, toplu olarak işleneceğinden her öğrencinin öğrenme ve ilerleme düzeyi aynı olmayabilir. Bu nedenle öğretmen, sınıf seviyesinin gerisinde kalmış öğrencileri tespit etmeli ve benzer seviyedeki öğrencilere ek çalışma programları uygulamalıdır. Ders işlenişinde kullanılacak öğrenme-öğretme etkinlikleri öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

2. Öğretmenin ders kitabı dışında belirleyeceği yardımcı kaynaklar, öğrenme esnasında büyük kolaylık sağlayacaktır. Bu nedenle ses ve görüntü kayıtları, ders içerisinde etkin bir şekilde kullanılmalıdır.

3. Seçilecek örnek eserlerde, klasik ekol sahibi üstatların eserlerine ağırlıklı olarak yer verilmelidir. Öğrenci bir sanatkâr adayı olarak düşünülmesi ve program boyunca takip edilmelidir. Öğretilecek örnek eser, sadece notalarının okunmasından ibaret olmamalı aynı zamanda eserin bestekârı, yazıldığı dönem, tavır ve ekolu gibi daha pek çok özellik öğrenciye verilmelidir.

4. Bu programın uygulanması, ders saati ile sınırlı kalmamalıdır. Öğretmen ile öğrenciler birlikte belirleyecekleri zamanlarda küçük gruplar hâlinde solfej ve usul çalışmalarını tekrarlamalıdır.

5. Öğretim programı kısmen basit eserlerden başlamakta ve belli bir düzen dâhilinde ilerlemektedir. Kazanımlarda verilen makamlarda ek olarak öğrenci seviyesine uygun eserlerin seçimine öğretmen karar verir. Kitabın dışında, farklı nota neşriyatından da faydalanılabilir. Programda yer alan ünitelerin eksiksiz işlenmesi şartıyla konu içeriğinde takdim tehir yapılabilir.

6. Öğrenciler öğretim sürecine aktif olarak katılmaları konusunda teşvik edilmelidir. Öğrencilere akademik ve davranışsal ilerlemeleri hakkında düzenli olarak geri bildirim verilmelidir.

7. Öğrenciler müzikte öğrendiklerini diğer konu alanlarına uygulayabilirler. Doğru şartlar altında hayat boyu öğrenme ve kariyer becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak yaratıcı yetlilikler ve beceriler edinebilirler. Müzik öğrenimi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin edinilmesini gerektirir. Bu bakımdan öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumları ilişkilendirmelerine olanak sağlayacak etkinlikler tasarlanmalı ve uygulanmalıdır.

8. Müzik manevi, kültürel ve evrensel değerlerin sanat yoluyla aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan üniteler ve kazanımlarla ilişkilendirilerek tabloda sunulan değerlere ilişkin çalışma ve etkinliklere yer verilmesi önemlidir. Etkinlik ve çalışmalar planlanırken örnek olarak verilmiş konu başlıklarından yararlanılabilir.

Değerler	Konu Başlığı
Sevgi	Sevgi ve vefa
Saygı	İnsanlığa karşı saygı
Yardımlaşma	Sözlü iletişim
Vatanseverlik	Dayanışma
	Millî ve manevi değerleri benimseme

Bu değerlerin, öğrencilere aktarılabilmesi için öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak ders kitabında etkinlik, çalışma, araştırma konusu veya okuma parçası olarak yer alması sağlanmalıdır.

ÇALGI TOPLULUKLARI (TÜRK SANAT MÜZİĞİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

11 ve 12. sınıflar için geliştirilen programda ünite temelli yaklaşım esas alınmıştır. Programda 11. sınıf düzeyinde bir ve 12. sınıf düzeyinde bir ünite yer almaktadır. Kazanımlar; sınıf düzeyi, ünite numarası, konu numarası ve kazanım numarası esas alınarak numaralandırılmıştır. Kazanımların yapısı aşağıda şematik olarak gösterilmiştir.

Sınıf Düzeyi	Ünite no.	Konu no.	Kazanım no.	Kazanım İfadesi
				11.1.6.2. Hüseyini makamında eserlerin usullerini vurur.

ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ (TÜRK SANAT MÜZİĞİ) ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE VE SÜRELERİ

11. Sınıf

Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
Çeşitli Makamlarda Eser İcraları	18	144	100
TOPLAM	18	144	100

12. Sınıf

Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
Çeşitli Makamlarda Eser İcraları	21	144	100
TOPLAM	21	144	100

11. SINIF ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ (TÜRK SANAT MÜZİĞİ) ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

11.1. ÇEŞİTLİ MAKAMLARDA ESER İCRALARI

11.1.1. Çargâh Makamında Eserler

- 11.1.1.1. Çargâh makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 11.1.1.2. Çargâh makamında eserlerin usullerini vurur.
- 11.1.1.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

11.1.2. Buselik Makamında Eserler

- 11.1.2.1. Buselik makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 11.1.2.2. Buselik makamında eserlerin usullerini vurur.
- 11.1.2.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

11.1.3. Kürdi Makamında Eserler

- 11.1.3.1. Kürdi makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 11.1.3.2. Kürdi makamında eserlerin usullerini vurur.
- 11.1.3.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

11.1.4. Rast Makamında Eserler

- 11.1.4.1. Rast makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 11.1.4.2. Rast makamında eserlerin usullerini vurur.
- 11.1.4.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

11.1.5. Uşşak Makamında Eserler

- 11.1.5.1. Uşşak makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 11.1.5.2. Uşşak makamında eserlerin usullerini vurur.
- 11.1.5.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

11.1.6. Hüseyini Makamında Eserler

- 11.1.6.1. Hüseyini makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 11.1.6.2. Hüseyini makamında eserlerin usullerini vurur.
- 11.1.6.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

12. SINIF ÇALGI TOPLULUKLARI DERSİ (TÜRK SANAT MÜZİĞİ) ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

12.1. ÇEŞİTLİ MAKAMLARDA ESER İCRALARI

12.1.1. Segâh Makamında Eserler

- 12.1.1.1. Segâh makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 12.1.1.2. Segâh makamında eserlerin usullerini vurur.
- 12.1.1.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

12.1.2. Hicaz Makamında Eserler

- 12.1.2.1. Hicaz makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 12.1.2.2. Hicaz makamında eserlerin usullerini vurur.
- 12.1.2.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

12.1.3. Karcığâr Makamında Eserler

- 12.1.3.1. Karcığâr makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 12.1.3.2. Karcığâr makamında eserlerin usullerini vurur.
- 12.1.3.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

12.1.4. Saba Makamında Eserler

- 12.1.4.1. Saba makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 12.1.4.2. Saba makamında eserlerin usullerini vurur.
- 12.1.4.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

12.1.5. Nihavent Makamında Eserler

- 12.1.5.1. Nihavent makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 12.1.5.2. Nihavent makamında eserlerin usullerini vurur.
- 12.1.5.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

12.1.6. Kürdilihicazkâr Makamında Eserler

- 12.1.6.1. Kürdilihicazkâr makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 12.1.6.2. Kürdilihicazkâr makamında eserlerin usullerini vurur.
- 12.1.6.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.

12.1.7. Hüzzam Makamında Eserler

- 12.1.7.1. Hüzzam makamında eserlerin notalarını hatasız okur.
- 12.1.7.2. Hüzzam makamında eserlerin usullerini vurur.
- 12.1.7.3. Eserleri topluluğun bir üyesi olarak çalar.